

ARTICLES DELS COMISSARIS DE LA COMMEMORACIÓ

L'ASSEMBLEA DE LA UNIÓ CATALANISTA

FRANCESC COMAS CLOSAS

Els dies 25, 26 i 27 de març de 1892, ara fa cent vint-i-cinc anys, es va celebrar al Saló de Sessions de la Casa Consistorial de Manresa la primera assemblea de la Unió Catalanista, una entitat que intentava unir les diferents tendències catalanistes de caire conservador que hi havia al país.

Al voltant d'un centenar de delegats de la Unió Catalanista van reunir-se a l'Ajuntament de Manresa per discutir i aprovar un document en què es concretava com calia governar Catalunya. Aquest document es coneix amb el nom de les Bases de Manresa i és considerat un dels primers documents fundacionals del catalanisme polític.

Actualment, en un moment crucial per al nostre país, l'esperit de les Bases de Manresa continua més vigent que mai i per això l'Ajuntament de Manresa i la Generalitat commemoren aquesta efemèride al llarg de l'any.

El dijous 24 de març de 1892 van començar a arribar a Manresa alguns delegats de l'Assemblea. Tot i que hi constaven 243 delegats, a l'hora de la veritat i durant els tres dies en van venir un centenar, aproximadament. Els delegats, entre els quals s'hi comptaven propietaris, comerciants, artistes, professionals liberals, fabricants i eclesiàstics, procedien de gairebé tot Catalunya i eren una bona representació de la burgesia catalana conservadora. La majoria van arribar des de Barcelona amb el tren de la línia de la Companyia de Ferrocarrils del Nord d'Espanya, com podem llegir en una notícia de *La Vanguardia* del dia anterior: «Los expedicionarios de Barcelona, saldrán en los trenes de la mañana y mediodía del viernes y regresarán en el último del domingo.»

Foren rebuts pels socis de la Lliga Regional de Manresa i, després de passar la passera de ferro i pujar pel carrer de les Piques, arribaren a la Plana i Born i foren allotjats als hotels i a les fondes que hi havia a la ciutat. Les personalitats més importants varen anar a l'Hosteria de Santo Domingo, situada a la cantonada amb el camí del pas de Cardona (actual carrer Guimerà) i que havia estat fundada el 1858, o a la Fonda del Centro (Cal Nasi), que donava a dos carrers, al del Born i al Nou, i que era propietat d'Ignasi Puigercós, oncle del famós cuiner Ignasi Domènech, que feia quatre anys que havia marxat a aprendre l'ofici a Barcelona.

Altres hotels eren la Fonda del Comercio, al carrer Urgell; la Gran Fonda de San Ignacio de Loyola, a les Piques, o alguns de menys categoria, com l'Hostal de la Polla, a la plaça dels Drets. No devia ser gaire difícil allotjar els visitants, ja que, en aquells moments, entre tavernes i fondes de pisos, hi havia trenta-quatre establiments de totes les categories a la ciutat.

La majoria dels delegats arribaren el divendres al matí i al migdia, en els trens de les onze del matí i de les quatre de la tarda, i foren rebuts per socis de la Lliga Regional de Manresa i redactors del *Setmanari Català*. Com que les sessions de treball estaven previstes per a les tardes de divendres i dissabte i el diumenge al matí, els socis de la Lliga Regional de Manresa van preparar una sèrie d'activitats i obsequis per als delegats.

El dia 24 es va editar un número extra de la publicació *Setmanari Català* de Manresa, òrgan de la Lliga Regional, que va ser entregat a tots els delegats. Entre altres articles, hi havia un «Brevíssim resum històric y guia de Manresa», i a l'editorial s'exhortava els manresans a rebre els delegats amb aquestes paraules:

Aquests dias honraran nostra ciutat ab sa visita amb motiu de l'Assemblea de la Unió Catalanista, los representants de nombrosos elements del regionalisme català. Compatriotics nostres; germans nostres de nissaga, sentiments y aspiracions; missatgers y campions de la restauració de Catalunya, vindran a la ciutat que figura en las planas de la Història ab lo títol de Covadonga Catalana [...] ¡Benvinguts siguin nostres hostes! ¡Benvinguts siguin entre sos germans de Manresa!

El dia 25 era festiu, ja que se celebrava la festa de la Mare de Déu de Març. Al matí es va fer una visita als principals monuments de la ciutat: la Seu («interiorment tan pura de línies i l'exterior tan majestuosa», deia un escriptor), la Cova, el Rapte, el col·legi de Sant Ignasi i la Casa Consistorial.

Al Saló Capítular de l'Ajuntament va començar a les cinc de la tarda del dia 25 de març de 1892 la primera sessió de l'Assemblea de la Unió Catalanista per aprovar una constitució per a Catalunya amb l'assistència d'una quarantena de delegats i es va allargar dues hores. Enric Prat de la Ribera, com a secretari, va llegir els articles 11-16 del reglament de la Unió que feia referència a l'assemblea general i posteriorment es va constituir la mesa, que va ser presidida per Lluís Domènech i Montaner.

El document que en resultaria, titulat «Bases per a la Constitució Regional Catalana», va constar de dues

parts. En la primera, es parlava del poder de Catalunya i de les seves relacions amb el Govern de l'Estat. En la segona, es descrivien les bases del poder regional i es fixava el català com a llengua oficial del país. També s'establí una divisió territorial en comarques i la necessitat de crear unes corts pròpies, independents de Madrid. També es concretava que la participació dels catalans a l'exèrcit fos voluntària o amb contribucions econòmiques, que s'encunyés una moneda pròpia i que s'instaurés la plena sobirania del govern interior sobre la divisió dels poders. Aquella tarda només es va discutir la primera base. Al vespre es va celebrar una recepció oficial de tots els delegats per part de la junta de la Lliga Regional al seu local social, situat al carrer del Joc de la Pilota, número 7 (casa Coll).

Dissabte al matí, els assembleïstes van fer una excursió en carruatge al monestir de Sant Benet de Bages mentre arribaven més delegats en el tren de les onze del matí. A les cinc de la tarda va començar la segona sessió amb cinquanta-sis delegats i es va allargar fins a dos quarts de nou del vespre. S'hi van discutir quinze bases del projecte. Una mica més tard, al local social del carrer del Joc de la Pilota, es va celebrar una vetllada literària a càrrec de Pere Muntanyola Carner, Josep Franquesa Gomis, Joaquim Riera Bertran, Antoni Sunyol Pla, Joaquim Cabot Rovira, Pau Sans Guitart, Narcís Verdager Callís i altres delegats de diferents comarques. També hi va participar el jove manresà Lluís Espinalt Padró, director del *Setmanari Català*, publicista que va pronunciar un discurs en nom dels organitzadors de l'Assemblea.

Segons el diari *El Vigia Manresano*:

Como estaba anunciado, el sábado por la noche celebróse en el espacioso local de la Lliga Regional una solemne velada literaria en obsequio a los señores delegados [...]. El salón llenóse completamente, figurando entre la escogida concurrencia distinguidas damas y bellas señoritas de la sociedad manresana.

Diumenge dia 27 hi va haver la sessió amb un nombre més gran de delegats: setanta-sis. El fet que fos diumenge va permetre que en vinguessin més, tal com recollia *El Vigia Manresano*: «Para asistir a ella llegaron en el primer tren de dicho día unos veinte delegados a quienes sus ocupaciones no permitieron asistir a las dos anteriores.»

Es van discutir les bases setze, disset i divuit del projecte i després es va passar a la votació final i a la proclamació de les bases. Van ser aprovades de forma unànime o per aclamació la majoria de les bases, excepte la quinze —que feia referència a l'ensenyança pública—, que ho va ser per majoria, i la segona —sobre la monarquia—, que va ser rebutjada. Com a conseqüència d'aquesta supressió, el text definitiu de les Bases de Manresa va quedar format per disset articles,

en comptes dels divuit que tenia el text primitiu. Posteriorment, varen intervenir diferents oradors i va tancar l'Assemblea el president, Lluís Domènech i Montaner, que va pronunciar el discurs de cloenda. La sessió final va durar fins a les dues de la tarda.

A continuació, la majoria de delegats va assistir al dinar de cloenda servit per la Fonda del Centro i que fou un dinar «tot a la catalana». Segons *La Vanguardia*, hi van assistir cent dotze persones; per al *Setmanari Català*, eren cent vint; *La Veu de Catalunya* parla de cent quinze, i *El Vigia Manresano* s'enfila fins als cent cinquanta. En acabar el banquet, es va brindar per l'assemblea que s'havia fet i pel triomf dels ideals exposats.

El novellista Josep Pin i Soler a *Vint hores d'estada a Manresa*, va escriure:

I després de les emocions artístiques, espirituals, patriòtiques, de la jornada, vingué l'esplai d'un dinar amb companys que d'ara ençà són ja nostres amics i, terminat lo dinar i apagat lo soroll dels gots que trincaven a la prosperitat de Catalunya, prenguérem lo camí de la tornada dient a l'estrènyer tantes mans amigues: «A reveure! Visca Manresa! Visca Catalunya!».

Un cop acabat el dinar, es va acompanyar els delegats a l'estació del tren i van marxar cap als diferents punts del país.

El text del document, que és el primer projecte de constitució regional de Catalunya, es coneix amb el nom de Bases de Manresa. L'Assemblea va qualificar l'acte d'històric i transcendent, mentre que els sectors més progressistes van dir que les Bases eren tímides i tradicionals.

L'impacte de l'Assemblea a la ciutat va ser més aviat escàs, pel fet que la major part de la població eren treballadors de les fàbriques tèxtils, més preocupats per la conflictivitat social del moment que per la doctrina política dels participants a l'Assemblea.

A llarg termini, el ressò i la influència de les Bases va ser molt més gran, sobretot perquè van ser immediatament interpretades com el paradigma d'un incipient separatisme català per part dels sectors espanyols més centralistes i han esdevingut un referent inexcusable de l'articulació del catalanisme polític al llarg del segle xx.

ELS MANRESANS DE LES BASES

FRANCESC COMAS CLOSAS

En la primera assemblea de la Unió Catalanista que es va celebrar a la nostra ciutat, alguns manresans van participar activament en la preparació i desenvolupament de les sessions. Així, el 1890, quan es va començar a celebrar reunions preparatòries per agrupar en